

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till u.uh.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian En särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) yttrar sig härmed över promemorian En särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma (ert dnr. U2025/01339).

SUHF instämmer i behovet av högre utbildning för fort- och vidareutbildning samt omställning, särskilt i form av korta och flexibla kurser, samt lärosätenas insikt om sitt ansvar gentemot samhället. Sveriges lärosäten både vill och kan erbjuda högre utbildning för detta viktiga ändamål. Vi ser fram mot att fortsätta och fördjupa dialogen med arbetsmarknadens parter och omställningsorganisationerna kring detta.

SUHF ser positivt på förslag att minska eller avskaffa prestationsersättningen (HPR), vilket tidigare har föreslagits bland annat i SOU 2019:6 och av Riksrevisionen.ⁱ En sådan åtgärd ger tydligt stärkta förutsättningar och incitament för lärosätena som möjliggör önskade förändringar av utbildningsutbudet.

Dock innebär utredningens förslag en alltför stor ökning av administrationen. Den modell som utredningen föreslår kräver ett mycket omfattande och parallellt arbete med styrdokument och processer för bedömningar och dokumentation av utbildningarna. Modellen förutsätter dessutom en ökad utvärderings- och granskningsverksamhet. Även när det gäller redovisning och anslagsavräkning ökar komplexiteten och den manuella hanteringen väsentligt. Två parallella ersättningsmodeller, där det dessutom på förhand är oklart vilken av modellerna som kan användas, kommer oundvikligen att leda till ökad administrativ börda. Som helhet underskattar utredningen de negativa konsekvenserna av den ökade administrativa bördan som uppstår vid lärosätena och även för andra aktörer (exempelvis Ladokkonsortiet, UKÄ och UHR). Vi menar att det i stället är viktigt att gemensamt sträva efter att minska byråkratisk komplexitet och onödig administration. Detta har lyfts i flera aktuella rapporter av bland andra SUHF och Universitetskanslersämbetet.ⁱⁱ

Ett bättre alternativ än en särskild ersättningsmodell skulle därför kunna vara bearbetningar inom den befintliga modellen (dvs. inom takbeloppet utan öronmärkning), exempelvis genom att inrätta ett nytt utbildningsområde för korta flexibla kurser med lägre eller ingen ersättning för studenternas prestationer. Vår bedömning är att en sådan åtgärd skulle

innebära positiva och önskade effekter att lärosätenas relevanta utbud av korta och flexibla kurser som yrkesverksamma efterfrågar skulle förstärkas och utvecklas på ett tillfredsställande vis. Vår bedömning är också att det är viktigt att samtliga lärosäten, även mindre enskilda lärosäten, därmed ges likvärdiga möjligheter att bidra för att sektorn som helhet ska kunna medverka till ett allsidigt utbildningsutbud så att efterfrågan på individers omställning som svarar mot kompetensförsörjningsbehoven inom prioriterade områden och samhället i stort kan tillgodoses.

SUHF avstyrker promemorians förslag om en modell för omfördelning av takbelopp mellan lärosätena. Omfördelning mellan lärosäten skapar konkurrens snarare än samarbete. SUHF menar i stället att samarbetet mellan lärosätena behöver förstärkas på en rad områden. Det är viktigt att åtgärderna som vidtas främjar förutsättningar för samarbete och möjligheter för lärosätena att agera ansvarstagande.ⁱⁱⁱ

Promemorians förslag innebär en krånglig modell med många oklarheter. Det gör det svårt att förutse modellens styreffekter. Principerna för hur en ändamålsenlig styrning av lärosätena ska vara utformad bör gälla även för utbildning riktad till yrkesverksamma. En ändamålsenlig styrning måste främja akademisk frihet, kvalitet och ansvarstagande, ett rollsäkert samhällsansvar och strategisk handlingsförmåga (SOU 2019:6, s. 119–120). Detta förutsätter långsiktighet och minskad detaljstyrning. I förslaget till modell saknas viktiga förutsättningar som förstärker lärosätena möjligheter att agera ansvarstagande. Vi efterfrågar därför en bättre analys av hur förslagen i utredningen skulle samverka med annan statlig styrning.

Utöver ovan angivna synpunkter hänvisar vi till vad våra medlemslärosäten anför i sina yttranden.

Enligt uppdrag

Marita Hilliges,
generalsekreterare

ⁱ - SOU 2019:6, *En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan*. Betänkande av Styr- och resursutredningen. - Riksrevisionen (2016). *Det livslånga lärandet inom högre utbildning*. Granskningsrapport 2016:15.

ⁱⁱ - Ahlbäck Öberg, S. & Boberg, J. (2024a). *Ökad kontroll och ökad byråkratisering. En kartläggning av statens styrning av universitet och högskolor*. SUHF.

- Ahlbäck Öberg, S. & Boberg, J. (2024b). *Ökad kontroll och ökad byråkratisering. Interna effekter på lärosätena*. SUHF.

- Amnéus, I. & Bjare, U. (2025). *Ökad kontroll och ökad byråkratisering - Hur kan onödig administration vid universitet och högskolor minska?* SUHF.

- Universitetskanslersämbetet (2024). *Utvärderingars inverkan på den administrativa bördan i högskolesektorn*. En kartläggning. Rapport 2024:34.

ⁱⁱⁱ - Amnéus, I. & Fredman, P. (2024). *Styrningen av lärosätenas utbildningsutbud. Så kan akademien ta större ansvar för framtidens kompetensbehov*. SUHF.

- SUHF (2025). Tre direktiv till pågående utredningar om ökat samarbete mellan lärosätena. SUHF:s expertgrupp för analys. (<https://suhf.se/arbetsgrupper/expertgruppen-for-analys/>)

- Även ett konkret exempel på samarbete kring korta kurser inom *”Learning for professionals”* kan här lyftas som ett gott exempel. Det samarbetet finansieras med särskilda medel, anslag 2:65. (<https://learning4professionals.se/>)